

Ergo

Revera Commentarius ille qui dicitur
 tu metu tu quoniam ad docendum vel dis-
 cendum nihil habet compendii. Plutarch
 in Alexand. Theologiam vero, quam Ari-
 stoteles in Metaphysica docet, impietatem
 omnium impietatum maxime detestabilem
 & execrabilem esse confirmo; flagitium-
 que inexpiabile statuo, in Christianis qui-
 busdam scholasticis, etiam (quod magis mi-
 rere) purioris Theologie studiosis, confir-
 mare publicatis scriptis, Metaphysicam A-
 ristotelis Christianae religionis tanquam co-
 lumnam quandam esse. Petrus Ratius in
 præfat. ad Scholas Metaph. Hisce adjun-
 gimus illud Nicolai Beraldi Anno 1516.
 Qui sophisticis nugis, & frivolis argutiis
 dediti, non rebus ipsis, sed rerum umbris
 falsisque imaginibus inhaerent, longe fallun-
 tur, totaque (quod dicitur) errant via.
 Non enim studiosorum ingenia adiuunt
 captiuncula ista, & tricae spinosæ, (ut ple-
 risque persuasum est) sed mentis succum
 omnem exhauiunt, adeoque à pietatis stu-
 dio abduxere nonnullos.

FINIS.

Ergo

Revera Commentarius ille qui dicitur
 tu metu tu quoniam ad docendum vel dis-
 cendum nihil habet compendii. Plutarch
 in Alexand. Theologiam vero, quam Ari-
 stoteles in Metaphysica docet, impietatem
 omnium impietatum maxime detestabilem
 & execrabilem esse confirmo; flagitium-
 que inexpiabile statuo, in Christianis qui-
 busdam scholasticis, etiam (quod magis mi-
 rere) purioris Theologie studiosis, confir-
 mare publicatis scriptis, Metaphysicam A-
 ristotelis Christianae religionis tanquam co-
 lumnam quandam esse. Petrus Ratius in
 præfat. ad Scholas Metaph. Hisce adjun-
 gimus illud Nicolai Beraldi Anno 1516.
 Qui sophisticis nugis, & frivolis argutiis
 dediti, non rebus ipsis, sed rerum umbris
 falsisque imaginibus inhaerent, longe fallun-
 tur, totaque (quod dicitur) errant via.
 Non enim studiosorum ingenia adiuunt
 captiuncula ista, & tricae spinosæ, (ut ple-
 risque persuasum est) sed mentis succum
 omnem exhauiunt, adeoque à pietatis stu-
 dio abduxere nonnullos.

FINIS.

Guilielmi Amesii
Disputatio
THEOLOGICA,

De

Perfectione SS. Scripturæ, ex ejus
sententia ac placito, conscripta
olim ac defensa,

A

GUILLIELMO BARLEO.

In qua

Ethicæ vulgaris imperfectio &
inutilitas deteguntur.

CANTABRIGIA,

Ex officina Rogeri Danielis, almæ
Academæ Typographi.

1646.

cie
tu
int
suff
ext
mu
I
neri
et i
dire
perf
vel
ita
ya e
addi

Disputatio Theologica,

De

Perfectione S.S. Scriptura.

THEISIS I.

Perfectio Sacræ Scripturæ est, ejus omnimoda sufficientia in tradenda tota voluntate divina, quā spectat ad bene beatęque vivendum.

II. Quia autem hæc perfectio vel sufficientia prout absolute sonat, tam qualitatum, quām quantitatum est, sive tam intensivam, quām extensivam plenitudinem sufficientiæ notat; nos impræsentiarum de extensiva aut quantitativa perfectione sumus acturi.

III. Possimus autem hanc perfectiōnem Sacræ Scripturæ concipere, tum quā et in se perfecta, tum quā talis est respectu directionis aīq; institutionis nostræ. Est ea perfecta in se, 1. quia nihil addi vel potest vel debet, ac proinde est undequaq; perfecta, Psal. 19. vers. 8. Doctrina Iebovæ integra est restituens animam, Deut. 9. v. 2, nē addite ad verbum illud quod ego præcipio

*vobis, neq; detrahite de eo, Apoc. 22. v. 18,
19. Unā testor cuivis audienti verba pro-
phetiae hujus: si quis adjecerit ad hāc, &c.
Prov. 30. 6. nē adjicito ad verba ejus, ut
non corripiat te, & efficiaris mendax.*

IV. Exinde etiam secundò *perfectio* *ipsius Scripturæ* patet, quod non alium au-
torem quam ipsum sapientissimum Deum
(à quo nihil nisi perfectum, aut saltem
sufficiens ad illum finem cui destinatur,
provenire potest) immediate habeat. Hinc
illud adeò tritum in prophetiis particula-
ribus, *eloquium Jehovæ*, quod æquè locum
habet in aliis omnibus particulis Scriptu-
ræ, 2 Pet. 1. v. 20.

V. Huic veritati non adversatur, quod
verbum Dei scriptis fuerit mandatum per
amanuenses humanos. Ultebatur enim
ipsis Deus tanquam instrumentis aut no-
tariis publicis in revelanda propria volun-
tate, Jer. 1. 9. *Extendens Jehova manum
suam ad os meum, dixit, Ecce inde verba
mea oris tuo.* Fiebat tamen illud gradatim,
sicut ipsius summæ sapientiæ maximè
contentaneum fuit, cum suavi illa verbo-
rum attemperatione, quæ maximè conve-
niebat personæ & conditioni scribentis.

VI. Ulterius etiam tertio, Scripturæ
perfectio elucet ex titulis perfectionem de-
notantibus,

notantibus, ut quod sit, Psal. 19 v. 9, 10. *Testimonium verax, mandatum rectum, ipsa veritas, &c.* Rom. 1. 2. *Scriptura sancta.* Deut. 32. 47. *Vita, sapientia, & prudentia ante oculos populorum,* 4. 6. 2. Pet. 1. v. 19. *Luceina splendens in obscuro loco.* Prov. 30. 5. *Scutum recipientibus se ad ipsum, &c.*

VII. Hactenus fuit perfectio Scripturæ in se considerata, sequitur ejusdem perfectio, respectu directionis atque institutionis nostræ. Respectu nostri dicitur perfecta tum ob copiam ac sufficientiam omnium præceptorum in ea contentorum, quæ aliquâ saltē ratione ad nostram in hac vita, & singulis ejus actionibus (quatenus Deum, nos ipsos, aut proximum spectant) directionem pertinere possunt; tum etiam respectu effectorum quæ in nobis per verbum Sp. Sanctus operatur. Prior illa perfectio Regularis possit nuncupari.

VIII. Siquidem est Scriptura *totalis* non *partialis* *Regula seu canon vivendi,* & est hoc de natura canonis ut nullam additionem aut detractionem admittat *qua talis Mensura* (ut omnibus notū,) debet esse adæquate proportionata rei mensurandæ.

IX. Hinc necessariò evincitur 1. (quoniam Scriptura pro subiecto vitam habet informandam, Psal. 1. 19. v. 9. Joan. 6. 68.

Joan. 5.39.) eam undequaq; sufficientem esse ad eam cum omnibus actionibus perfectè dirigendam. Quod & insuper ex notis hisce Scripturæ locis plus quam manifestum evadit. Prov. 6. 20, 21, 22, 23. & 2. Tim. 3. 16, 17. Psal. 139. v. 6. & 105. Psal. 19. v. 9. Deut. 6. 6, 7 8, 9, &c. Verba quæ ego præcipio tibi hodie, acutè ingeres filii tuis, ac loqueris de eis cùm sedes domituae, & cùm ambulas per viam, cùm cubas ac cùm surgas &c. Vid. significatur omnino, nullam actionem esse cuius directio non sit petenda ex verbo Dei.

X. Non desunt tamen multi, qui huic veritati temerario aulu se se opponant; ut sunt omnes illi qui huic verbo aliquid addere, vel detrahere student. Addere quidem conantur omnes illi, qui traditionibus παραδοθεῖσι, nullum in Scriptura fundamentum habentibus, eandem, aut similem planè autoritatem, cum Scriptura, tribuunt, quales quidem sunt & Judæorum Rabbini, & Pontificiorum Doctores.

XI Rabbini quidem, dum cabbalam (quam appellant) ejusdem esse autoritatis contendunt cum lege Mosaica, utpote quæ eundem (ut illi quidem fabulantur) autorem agnoscat: Horum errorem notasse suffecerit cùm ulteriori refutatione non indigeat.

XII Hisce

XII. Hisce tamen (ut & hoc obiter moneamus) *suo modo* suffragari videntur omnes illi qui statuunt sine Rabbinorum commentariis non posse nos pervenire ad solidum Divini eloqui sensum. Fataemur quidem & nos eos usui esse posse ad maiorem S. linguae intelligentiam, *quod ad verborum proprietates & significaciones attinet*; ad Scripturæ vero genuinum sensum eruendum tantum abest ut profini, ut etiam (immane quantum!) officiant. Si modo verum sit (quod orientalium linguarum peritissimi pro me observarunt: Lege unum Joh. Rainold. in censura lib. Apocryph. lect. 149. citabit ille plures) illos manifestis fabulis contra mentem Scripturæ confitit scatere. Non est igitur, quod facem ab illis accendamus, *qui perfusi sunt spiritu soporis alti*, ut loquitur Propheta, Iesa. 29. 10. Rom. 11. 8.

XIII. Unicum est quod aliqua cum specie objici videtur, nimirum, Rabbinos magnam lucem nobis præbere ad explicacionem cæremoniarum & rituum observatorum tempore legis in Ecclesia Mosaica. Ad quod tamen facilis est responsio. Primo omnes istas cæremoniias à Mose ipso adeò accurate esse prescriptas ut ulterior earum explicatio non sit querenda. Fuit il-

le fidelis in totâ domo Dei, nihil omnino in ceremoniali lege tradenda omisit, omnes ad lebetes (quibus cinerem excipiebant) ad fuscinulas, ad forcipes usque recesserunt. Exod. 27. v 3. Si quid postea additum fuerit, Judaicæ tribuendum superstitioni: in mandatis habuerunt ne ab exemplari recederent. Secundò verissimum est (ad stipulantibus Doctioribus (nulli) Rabbinos magis delirasse, quam in multiplicandis ceremoniis, quod etiam Evangelistæ sæpiissimè notarunt. Math. 15. 2. Marc. 7. 2, 3, 4. Tertio, ipsi Rabbini nihil de talibus rebus habuerunt, præter incertos rumores, quos à suis fabularum patribus acceperunt (qui potentissimis quibusdam deliriis, & anilibus fabulis in totum sese dederunt.) vix enim exstant scripta ulli antiquorum Rabbinorum qui non fuerunt hostes Christi, & eo nomine maledicti, & expositi efficaciaz errorum ac mendaciorum.

XIV. Ex hisce etiam liquet secundò, quid de traditionibus Papisticis sit sentendum, ac quantopere de via errent illi, dum statuant in Scripturis non contineri totam doctrinam, sive de fide, sive de moribus, sed insuper requiri etiam *verbum Dei non scriptum*, quale quidem (quod sci-

am) jam non exstat, ex quo conclusiones de rebus in Ecclesia controversis deducendæ sint.

XV. Huic illorum perniciosissimò errori quod prætexant non inveniunt, nisi contra quædam Scripturæ testimonia (ut Joh. 16.21, 25. 1. Cor. 11.2. 2. Thes. 3.6.) quibus quidem locis nihil continetur, quod vel minima specie pro ipsis facere possit, non agitur enim *illis in locis de traditionibus non scriptis* (quales Pontificii fingunt) sed vel de iis quæ postea scriptæ fuerunt, vel de iis quæ pro illa sola temporis ratione necessariæ fuerunt, vel denique de iis, quæ æque incertæ sunt Pontificiis ac nobis.

XVI. Quales vero plerque traditiones Papistarum sint, nemini obscurum est, utut Apostolicarum traditionum nomine obtrudantur simplicioribus, quale quidam & olim tentarunt eorum parentes, teste *Apóst. 2. Thess 2. v. 2. Nec citò à mente dimoveamini, neque per sermonem neque per Epistolam tanquam per nos scriptam.* Sin autem larva ipsis detrahatur, apparebit Apostolum genuinas illarum notas tradidisse, *Col. 2. v. 20. ut appareret ex illorum præceptiunculis.* Ne Esitaris neque **TETIGERIS.** Quarum rerum non

sivit nos esse ignaros idem Apostolus,
 1. Tim. 4. v. 1, 2, 3. &c. disertè predicto
Spiritus fore, &c. Quid? ut posterioribus
temporibus qui tam desciscant à fide atten-
*tis spiritibus deceptoribus, ac doctrinis dæ-
 moniorum prohibentium contrahere matri-
 monium, iubentium abstinere à cibis, quos
 condidit Deus ad participationem cum gra-
 tiorum actione.*

XVII Cavendum tamen imprimis, ne
 dum traditiones non scriptas jure & ex
 prescripto Dei rejiciamus (Esa. 29. 13.
 Matth. 15. 9. Gal. 1. v. 7, 8. Col. 2. v. 20.
 1. Tim. 1. v. 9.) omnes qualescunque scri-
 pturarum interpretationes pro traditioni-
 bus habemamus. Illæ enim perfectioni sa-
 crarum literarum nihil detrahant, sed modo
 tantum differunt à verbo Dei. Sunt e-
 nem & continent verbum Dei quod at-
 tinet ad sententiam, seu doctrinam ipsam;
 non tamen quoad verba quæ adhibentur
 ex hominum deliberatione. Adde quod
 tantum absit ut perfectioni Scripturarum
 quipiam detrahant, ut eam saltem quoad
 nos, per modum declarationis ac exposi-
 tio-
 nis perfectiorem reddant. Illud fit, quia ex
 ipsa Scriptura, ope generalium artium
 Grammaticæ, Logicæ, & Rhetorice, tales
 explicationes eliciuntur.

XVIII. Tertiò, ex hisce omnibus consequitur, neque istos Philosophos commode posse excusari, qui sunt inent (salva perfectione Scripturæ) defendere aliquam dari scientiam de Deo, aut bonis moribus, quæ ex S. Scriptura non sit petenda, aut secundum eam reformanda.

XIX. Horum illi nugas suas divendunt sub nomine *Theologia naturalis*, & *Metaphysicorum* titulo superbiunt. Hi morales Philosophi censemur. Egregiè scil. Rabbi ni habent suum קבלה & Pontificii suas traditiones, Metaphysici suam *Theologiam*. Hisce quidem opinionibus refutandis facile possum supersedere: respondeant tamen Metaphysici,

XX. Primò, Utrum *Theologia naturalis* ex Scriptura non possit peti, quæ naturam nostram errantem dirigit? Secundò, An si naturaliter cognoscere, sit cognoscere per effecta in sensus incurrentia? utrum effecta Dei in *creatione*, *conservatione*, & *gubernatione* mundinobis in Scripturis non sint revelata? nondum ita frontem perfriuerunt ut hoc negent, in cuius contemplatione sæpissimè versatur *Israelitarum psaltes*. ut Psal. 8. v. 9, 5. Psal. 147. v 8, 9, 16, 17, 18. 107. 23, 24, 25. &c. Tertio, An non argumentatio ab uno ad aliud concessa

cessa sit Theologizæ (artium ac disciplinarum perfectissimæ) ac cuilibet alii morali aut naturali disciplinæ?

XXI. Non procul ergo est ab impietate eorum sententia, qui non verentur asserere hanc solam scientiam veram Dei cognitionem tradere, ejusque naturam (quantum quidem hominibus licet) explicare, & semirari quo jure possit quis graviores Theologie controversias, hoc praesidio destitutus, non tantum profiteri, sed vel serio attingere; doctrinam cœlitus de lapsam non minus inuiri primæ philosophiæ, quam vastam mollem solido fundamento.

XXII. Porro effecta Sp. Sancti (ut incepimus dicere I heil.7.) quæ in nobis per verbum existunt, idem verbum quoad nos perfectum reddunt. Tenendum enim hoc unicum solummodo esse ordinarium instrumentum operationum Sp. Sancti, quas omnes concinnè complectitur Apostolus Rom.1.cum ait Evangelium. *εστιν αὐτὸν παντὶ τῷ πιστεύοντι εἰς οὐτείαν.* Totū ergo nostræ salutis opus in applicatione *Mediationis Christi in fide, conversione, justificatione,* &c. unicæ Sp. Sancti operatio- ni per verbum tribuendum est. Effecta autem Spiritus Sancti quæ verbum ipsum magis proprie spectant, hæc sunt praeci-
pua.

pua. 1. Quod nos eatenus beatos ejus possessione efficiat in hac vita, quatenus ullius mortalis natura sit capax, Psal. 1. v. 1. Beatus est vir ille cuius oblectatio est in lege Iehovae. Quæ beatitudo, 2. nobis realiter communicatur, 1. In Illuminatione oculorum per verbum Psal. 119. v. 130. Auditus verborum tuorum illuminat oculos prudentialia, instruit simplices. Confer cum vers. 98, 99. &c. 2. Pet. 1. 19. 2. Tim. 3. 15. &c. 2. In penetratione ad animas & conscientias nostras, quâ fit ut servido ac flammanti desiderio feramur ad mandatorum Dei executionem, Psal. 119. v. 131. Os meum distendo & anbelo, quia præceptorum tuorum cupidus sum. Psal. 42. v. 2. Sicut cervus clocitat aspirans ad alveos aquarum, sic anima mea clocitat aspirans ad te, Deus. 3. In suppeditatione talium virium, quibus instructi confidenter possimus currere in stadio mandatorum Dei. Eph. 6. 15. calceatis pedibus præparatione Evangelii. 4. Renovatione omnium animi & corporis facultatum, summâ claritate ac luce, ita ut ablato (quasi) velo ad finem Legis & Evangelii respiciamus, nempe Iesum Christum αντοσιλων και πεγεντων. 5. Tandem perduktione ad extremum specie nostræ communicationem videlicet gloriosam

osam cum Patre, Filio, & Sp. Sancto,
 1. Joh. I. v. 2, 3. *Quod vidimus & audivimus id annunciamus, ut communionem habeat nobiscum, & communio nostra est cum Patre & Filio ejus Iesu Christo.*

XXIII Hæc effecta Scripturæ cum per se sic satis sint manifesta, fidelium propriâ experientiâ, & internâ Sp. Sancti testificatione; tamen illustriora reddentur, si *doctrina de Deo aut moribus* in Scripturis tradita, in comparationem duatur cum *doctrina Philosophica*, sive illa sit *Theoreticæ* in *Metaphysica*, sive *Practicæ* in *Ethica*. *Metaphysicam* enim quod attinet, 1. Præterquam quod nihil de rebus divinis sui peculii habeat, illud quicquid est (quod certè minimum est) tantum eo tendit (tentantibus eorum patronis) ut nos in *speculationem rerum divinarum* adducat: quam non esse separandam à *praxi*, & vera *Theologia & sana ratio* docet. 2. *Metaphysica* necesse habet nobis tradere Deum sine *Patre*, Deum sine *Redemptore* aut *Sanctificatore*. Quantum vel *Turcica Theologia* tradiderit. Quo respectu non adeo abiurdum erit dicere, *Metaphysicam* nobis tradere Deum sine Deo. Si quid tamen laudis *Metaphysicæ* sit tribuendum, illud erit, quod inanes quosdam portentosarum distincti-

stinctionum sumos invexerit, ad obscurandam simplicem veritatem.

XXIV. *Ethica Philosophia.* Primò, Civilitatem tantum quandam morum exterorum in sua perfectione requirit; non penetrat ipsa cordis penetralia; quemadmodum *Ethica Christiana* in Scripturis tradita. 2. *Moralis Philosophia* non rapit hominem extra semetipsum; sed tantum invitat ad bona nostra recognoscenda, quibus inaniter confisi ad felicitatem contendamus; unde fit (ut observat Calv.) quod inani fiduciâ homo intumescat, & superbiâ infletur. *Theologia* nobis inspiciendam proponit paupertatem, ignominiam, turpitudinem, imbecilitatem nostram. 3. *Philosophia* illa nobis subsistendum esse docet in nuda virtutum actione, nulla habita ratione principii aut finis omnium actionum, fiduciâ nempe, aut gloriae divinæ. Unde factum est ut non nemo Theologorum dixerit, virtutes *Ethnicorum* nihil esse, quam splendida peccata.

XXV. Longè alias proprietates practicii philosophi suæ morum doctrinæ solent tribuere: quæ tamen in solidum morum doctrinæ in Scripturis traditæ conveniunt. Dicunt ex. gr. *Ethicæ* finem esse legi naturæ & rationi rectæ congruenter vivere.

Id

Id est, (ut egò interpretor) congruenter Decalogo, seu legi naturæ in hominum cordibus scriptæ, quæ sine dubio in Scripturis est explicata. 2. Tradunt *subjectum Ethicæ esse moderari hominum actiones & passiones*; non repugno, modo cādem æquitate & mihi concedant, Scripturam esse omnium Actionum nostrarum (cujus-cunque tandem generis sint, quatenus *vitam nostram respiciunt*) unicūm, regulam ac normam. 3. *Ethicam volunt tradere omnium actionum humanarum, quia tales, vera principia, id est, principia sine fundamento, actiones sine fide.* Præterea quicquid tandem tradunt de istiusmodi principiis, illud plerunque solent ex Physicis describere, Tautologiā satis onerosā. 4. Pollicetur eadem etiam nobis *felicitatem*; plumbeam aut ligneam credo: Sola *Theologia* veram describit. 5. Ultimò *Ethicam* (ajunt tradere omnium civilium virtutum naturas ac descriptiones. Quod eis falsum sit, cogentur tamen vel inviti concedere, Scripturam illas ipsas virtutes, & multò plures tradere. Quod ut pateat, obiter percurramus omnium Aristotelicarum virtutum formulas.

XXVI. Aristoteles igitur & qui ipsum *xt̄ mōsas* sequuntur, has decem virtutum for-

formulas habent. 1. Fortitudinem. 2. Temperantiam. 3. Liberalitatem, magnificen-
tiam. 4. Magnanimitatem. 5. Mansuetu-
dinem, clementiam. 6. Affabilitatem.
7. Veracitatem. 8. Comitatem. 9. Vere-
cundiam, nemesin. 10. Justitiam. Quarum
1, 3, 4. prout ab Aristotele describuntur,
omnibus nequaquam convenient, non si-
si bellicosis, divitibus, aut ambitionis. 6, 7,
8, 9. ab ipso Arist. pro virtutibus propriè-
dictis vix videntur censeri. Has igitur virtu-
tes omnes, & multò plures, si manife-
stissimis Scripturæ testimoniis non evice-
ro in Sacro codice existare, digitum tollam.
Cū igitur omniū prædictarū virtutū infi-
nita exstant in Scripturis doctrinalia exem-
plas ex quibus ad imitationē nostrā præce-
pta sint exstruenda) nemo debebit argere
ferre, quod in subjecta Scripturarū enumera-
tione exempla præceptis intermiscentur.

XXVII. I De fortitudine ejusque ex-
tremis.] *Fortitudinis bellicæ (cujus natu-
ram præcipue Aristoteles descripsit) tot
sunt exempla in Scripturis, quot prælia ac
bella à sancto populo fuerunt gesta. Eminent
autem inter cetera exempla Gideonis, Ba-
raci, Sampsonis, Davidis, & comitum e-
jus, quorum Catalogum vide 2, Sam. 23. v.
8. &c. De fortitudine & causis ejus secun-
dum*

dum objecti sui latitudinem, considerentur sequentes loci. Heb. 11. 33, 34, 35, 36, 37, &c. Gen. 14. 14, 15. Psal. 18. 32, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42. Psal. 60. 11, 12, 13. 1. Sam. 17. 45. Deut. 20. 3, 4, 8. Prov. 3. 22, 23, 24, 25. Iai. 51. 7. Psal. 22. 4. & 27. 1, 2, 3. & 18. 2 & 46. 1, 2, 3. Iai. 41. à vers. 10, ad 16. Timiditas. Prov. 28. 1. cap. 29. 25. & 10. 9, 14, 25. cap. 1. 27. Isa. 43. vers. 1, 2, 5, 6, 7. Psal. 48. 5. Psal. 112. 6, 7. Ex hac fortitudine effectum est quod Theologia plures habuerit martyres, quam Philosophia sectatores.

2. De temperantia & extremis] Temperantiam Aristotelici volunt esse mediocritatem in appetendis & utendis voluptatibus quae pertinent ad tactum aut gustum. Quoniam igitur sic ipsi plaret (etiam si ejus objectum multo latius extendatur) nos in congerendis Scripturæ locis illud præcipue spectabimus. Rom. 13. 13, 14. Prov. 23. 1, 2, 3. Luc. 21. 34. : Thes. 5. 7, 8. illustratur autem hæc materia præcipue ab oppositis vitiis, Ebrietate videlicet, Prov. 23. vers. 29, 30, 31, 32, 34, 35. cap. 20. 1. & v. 21. 1. Pet. 4. 34. Ies. 5. v. 11, 12. Hos. 8. 5. Illicitis & immodicis cupiditatibus in venere, Prov. 5. 18, 19, 20, 21, 22, 23. &c. & cap. 6. à vers. 24. ad finem usq;

Denique hic pertinent acerrimæ conciones Prophetarum in Luxuriem populi Israelitici.

2. De liberalitate & extremis.] Liberalitas summa fuit imperata Legibus illis Mosaicis quibus agitur de colligendis fructibus, &c. sed porro etiam mandatur describitur, & illustratur his & similibus locis, Prov. 11. 24. 29. Pial. 105. 9. Eccles. 11. 1. 2, 6. Prov. 3. v. 3, 4, 27, 28, Jac. 2. 5, 16. 2. Cor. 8. per totum caput Rom. 12, 13. hic pertinet locus de Eleemosynis. Magnificatia cum modus tantum quidam Liberalitatis sit, qui spectat donorum copiam illis omnibus Scripturæ locis possit illustrari. quibus admonemur ad copiosam donorum largitionem: Verum cum Aristoteles hic præcipuam mentionem faciat dedicationum Deorum, heroumque & magnarum extractionum, &c. Perpenduntur sumptus populi Iudaici in exstruendo templo & similibus operibus, Exod. 35. per totum caput. 1. Chron. 23. 2. Hebræ 2. vers. 68, 69.

3. De Magnanimitate.] Nemini mirum videri debet quod in convehendis Scripturæ locis breviores hic simus. Quoniam Aristoteles sub titulo Magnanimi pharisaicum fastum videtur introducere. Facit enim Magnanimum aliorum οὐεγνήν καὶ γλαοεγνήν.

πνον. *Cui illud unum sufficerit opposuisse,*
Prov. 16. v. 19. Melius est submissum esse
 cum mansuetis, quam partiri spolia cum
 superbis, *Magnanimitatis tamen (quæ con-*
sistere perhibetur in congruenti moderatione
affectuum, in suscipiendis honoribus & eorum
repulsam ferendo) non desunt exempla e
Scripturis, Exempli gratia in Josepho Gen.
41. 41. &c. Mose Hebr. 11. v. 24, 25, 26.
Davide, Daniele, Nehemia, &c.

5. Mansuetudo.] Ea versatur in ira
 aliorumq; ex ira affectum moderatione, ut
 liquet ex *Prov. 14. 29. cap. 15. 18. cap. 16.*
31. Eccl. 8. 8, 9. Prov. 19. 11. Zachar. 2. 2.
Matth. 5. 44. Rom. 12. 18, 19. 1. Pet. 3.
v. 8, 9, &c.

6. De affabilitate. 7. Veracitate, &
 Comitate.] Tres haec virtutes præcipue spe-
 ciant conversationem civilem in colloquii
 & congressibus, idcirco illas unam conjunge-
 mus. Affabilitatis proprium esse volunt, ut
 quoscumque compellemus cum significatione
 humanitatis; habitam tamen ratione dignita-
 tis personarum, officiis, &c. aliosq; cum fa-
 cilitate ad colloquium admittamus; vocatur
 a nonnullis εὐτεγονεῖα hæc virtus, ut &
 Comitas; præcipue apparent, in humanissi-
 mis fidelinm sub veteri & novo testamento
 colloquii, congressibus, salutationibus, &c.

quare

quare non opus erit laboriosā Scripturarum congerie. Pr̄esertim cùm ex hominum naturali constitutione dependeant.

7. Veracitas cum extremis.] *Ea nobis expressè in parte affirmativa noni præcepti præcipitur, alijsq; insuper locis commendatur, describiturq; ut Prov. 3.4.cap. 12. 17, 18. Zach 8.16,17. Eph. 4.25. Prov. 12.21, 22. Psal. 15.2. illustratur maximè ab oppositus, ut falsitate, Prov. 12. v. 5. 9. 28.23. cap. 15.18. Adulat. Prov. 26.22.cap. 18.8. cap. 20.19. cap. 27.14.28.23.29.5.cap. 26. 24,25,26, ἀλλοεις, Prov. 25.14. cap. 12.9. cap. 20.6. cap. 25.27. c.27.2.*

8. De affectibus virtuti affinibus Verecundia, & Nemesis.] *Verecundiæ est timere dedecus ex facto turpi, & rubore suffundi post dedecus aliquod admissum, Juvenum propria secundum Aristotelem. Contra 1. Tim. 2.v.9 Heb. 12.8.*

9. Nemesis.] *Est justa indignatio ob honores aut commoda tributa indignis, negata dignis. Hic tenenda illa Regula est, Prov. 19.22. Psal. 37.1,2. ipsa virtus Prov. 26.1. Eccles. 10. v.2, 3, 4. exempla, Salvatoris, Marc. 3.v.4,5. Mosis Exod. 11.v.8. Num. 16. 14,15. Jonathanis, 1. Sam. 20. v.33, 34. Davidis, Psal. 119. v.136. 139. Pauli, Gal. 5. v. 12.*

10. *Justitia.*] *Justitia tam distributiva quam commutativa elucet in constitutione politiae Israeliticae. Continetur parte affirmativa octavi precepti. Vindicativa apparet in severissimis Dei judiciis. De commutativa & distrib. Prov. 11. 1. c. 16. 11. c. 21. 3 c. 22. 28. c. 28. 10, 11. c. 29. 4 c. 31. 8, 9. Rom. 13. 7 8. Rom. 12. v. 10. Lev. 19. 36. aliisque locis infinitis.*

XXVIII. Sit igitur nube testium probatum omnes practicas virtutes (dianoeticas enim & semivirtutes de industria omisimus, utpote quæ non habent accuratam virtutis rationem) Aristotelis in Scripturis reperiri. Nemini (qui vel supremis labris Ethicam Christianam degustarit) obscurum esse poterit, innumera alia virtutum nomina Aristotelicis esse Apocrypha.

FINIS.

GUILL.

GUILIELMI AMESII
THESES
LOGICÆ.

THESIS I.

Intellectus, scientia, sapientia & ars non differunt re ipsa, sed solâ ratione, prout de disciplina aliqua prædicantur.

2. Ars primariæ & maximè propriæ est in rebus.

3. Ars constare debet ex præceptis scientificis.

4 Artium omnium prima & maximè universalis est Dialectica.

5. *Dialectica* dicitur universalis ars, non tantum quia objectum ejus est ubiq; sed etiam quia usum habet in rebus omnibus.

6. Proprium formale objectum Dialecticæ est *ratio*.

7. *Ens & non-ens* sunt objectum Dialecticæ materiale, quatenus nempe ratio est in Ente, & non-ente, *Ratio* est in ente suâ naturâ, in non-ente per fictionem.

8. Ratio illa quæ est proprium objectum

Etum Logicæ non est ratio humana, sed ratio rerum, id est, respectus & habitudines rerum, quas habent inter se.

10 Ratio tamen humana perficitur per Logicam, quia nihil percipit, nisi sub ratione Logica, atq; adeò quo melius rationem illam Logicam percipit, eò perfectius res ipsas percipiet.

11 *Finis Logicae* adæquatus, neque est Syllogismus, neque Demonstratio, neque cognitio veritatis, sed *bene differere*.

12 *Bene differere* est rationes rerum rectè discernere, & inter se disponere.

13 Discernere rationes, est invenire, & easdem disponere, est dispositio. Dialecticæ igitur duæ sunt partes; *Inventio* & *Dispositio*.

14 Notiones omnes Logicæ non sunt notiones secundæ: quædam etiam sunt primæ, ut causa, effectum, subjectum, adjunctum & similia.

15 Isteæ notiones Logicæ non magis sunt à mente vel in mente humana, quam notiones Physicæ & Mathematicæ.

16 Notiones istæ rectius dicuntur *argumenta*, quam vel termini, vel conceptus, vel *κατηγορία* vel aliud quidvis.

17 Argumenta, quæ talia, non percipiuntur à brutis.

18. Argu-

18 Argumentum propriè non est res, aut vox, sed ratio rerum & vocum.

19 In unaquaque re omnia ferè argumenta possunt reperiri.

20 Mutatâ affectione, mutatur argumentum; multiplicatâ affectione multiplicatur argumentum.

21 Argumentum non arguit actu, nisi in Dispositione.

22 Illud quod arguitur, quia argui-
tur non est argumentum, sed aliquid, vel
thema.

23 Quicquid tamen arguitur, conse-
quenter affectum est ad illud arguendum,
à quo antea arguebatur.

24 Causa est omnium argumentorum
prima.

25 De ratione causæ nullibi agendum
est, præterquam in Logica.

26 Causa est principium & essendi &
cognoscendi.

27 Causa inferendi potest appellari
etiam aliud quodlibet argumentum.

28 Omnis causa naturâ prior est suo
effecto, & etiam prior dignitate, quatenus
nempe effectum ab ipsa dependet.

29 Essentia causæ consistit in vi, vir-
tute, & facultate producendi effectum.

30 Mera igitur occasio non est causa.

31 Neq; causa est, quicquid necessaria prærequisitur ad existentiam, quod vulgo dicitur *causa sine qua non*.

32 Quoniam vis causæ ingreditur in effectum, idcirco verè dicitur, *qualis causa tale causatum*, respectu scil. illius virtutis, quam accipit à causa.

33 Vis causæ est potentia activa, vel potestas.

34 Cum illa potentia adest, & non exeritur, tum causa tantum est potentia; & cùm exeritur, causa est actu.

35 Causarum genera non sunt plura quām quatuor: *Efficiens*, *Materia*, *Forma*, & *Finis*.

36 *Efficiens* & *materia* quia simul incipiunt operari, unum genus causæ constituunt.

37 *Forma* & *finis* quia non ante rem existunt, aut agunt, sed simul cum re, idcirco alterum genus constituunt.

38 *Efficiens* est prima causa, quia primum principium totius operationis confert; & cæteræ causæ pendent aliquo modo ab efficiente.

39 *Efficiens* causa non potest distribui in veras species Logicas.

40 Modi efficientis causæ sunt tantum adjecta, non formæ essentiales.

41. Causa

41 *Causa exemplaris* refertur ad effici-
entem, tanquam adjuvans ad principa-
lem.

42 *Causa quæ dicitur moralis*, agens
scil. suadendo, pertinet ad efficientem
causam adjuvantem.

43 *Finis* prout est in intentione, co-
dem pertinet.

44 *Omnis causa per accidens* reduci-
tur ad causam aliquam *per se*.

45 *Causa per accidens agit*, & suâ vi
agit, sed non principaliter suâ vi, quoad
effectum determinatum.

46 *Non solum causa voluntaria*, sed
etiam *naturalis* potest cogi, & potest age-
re fortunâ.

47 *Materia* non tantum patitur, sed
etiam patiendo agit.

48 *Ita tamen agit*, ut per se sit indiffe-
rens ad hoc aut illud agendum.

49 *Causalitas materiae* consistit in con-
stituendo rem imperfectè & inchoatè.

50 *Materia respectu efficientis* est *ob-
jectum*; *respectu formæ* est quasi *subje-
ctum*.

51 *Omnis creatura* habet materiam ex
qua constat.

52 *Forma* non propriè informat mate-
riam, sed totum *compositum*, vel rem effe-
ctum.

53 Causalitas formæ consistit in constituedo rem perfectè; in certo gradu & specie enī is eam constituedo.

54 Forma est essentialis cujusque rei differentia.

55 Positâ formâ, ponitur formatum.

56 Unius rei una tantum est forma.

57 *Materia & forma*, sunt causæ essentiales rei, id est, essentiam rei constituentes.

58 Præcipua pars essentiæ est *forma*.

59 Actio convenit rei propter *formam*; passio propter *materiam*, vel ratione formæ & ratione materiæ.

60 *Finis & bonum* convertuntur.

61 Propria causandi ratio in fine, est, quod perficit, absolvit, vel finit rem.

62 *Finis*, qui dicitur *cui*, est objectum illud, quod in effectione rei spectatur, cuius usui res destinatur.

63 Usus seu operatio solet appellari *finis*, sed propriè est *effectum*.

64 *Finis* est aptitudo rei ad usum, cui suâ naturâ inservit.

65 Nihil igitur existit, quin propriè loquendo habeat suum finem, primum & proximum.

66 *Effectum Materiatum, Formatum, & Finitum* non differunt recipsâ, sed solâ ratione.

67 *Fieri*

67 *Fieri* vel effectio propriè est à causa efficiente: *esse* vel entitas à singulis causis: *essentia* à materia & forma: *existentia* ab omnibus causis.

68 Omne effectum completum existit ex quatuor causis.

69 Existentia cuiusque rei non distinguitur ab essentia nisi ut modus rei à re.

70 In omni operatione completa, est & motus & res motu facta.

71 Omnis *actio* est motus, & omne opus est res motu facta.

72 Distinctio igitur artium in *affectiones* & *minimæs* non est accurata.

73 *Motus* generaliter sumptus pertinet ad Logicam, & nihil aliud est quam primus effecti modus.

74 *Actio* provenit ab efficiente, tanquam à principio, quod agit, provenit à forma, ut à principio, quod.

75 Effecta virtutum & vitiorum sunt ab iis, tanquam à principiis, quibus, non tanquam à principiis, quæ.

76 Omnis actio & passio propriè est totius compositi.

77 Idem motus est & actio & passio vario respectu.

78 *Subjectum* naturâ sequitur effectum, ut subsistentia sequitur existentiam.

79 Non tantum substantia sed etiam accidens potest esse subjectum.

80 Non tantum accidens, sed etiam substantia potest esse adjunctum.

81 *Locus* est peculiaris modus subjecti.

82 *Objectum* est modus subjecti.

83 Omnes facultates, habitus, & actiones hibent sua objecta, circa quæ versantur vel occupantur.

84 Distinctio inter objectum materiale & formale non pertinet ad doctrinam objecti, sed fluit ex doctrina illa, quæ traditur de materia & forma, & applicanda est ad ens & non-ens.

85 *Materia*, quæ dicitur *circa quam*, non est materialis causa, sed objectum; *materia in qua* est subjectum.

86 Plura sunt adjuncta quam subjecta.

87 Quidquid vel extrinsecus vel intrinsecus pertinet ad rem aliquam præter causas, & non est causa, est ejus *adjunctum*.

88 Quæ dici solent antecedentia, consequentia, & concomitantia, referri debent ad adjuncta.

89 *Signum* quamvis generali sensu & quæ latè pateat atque argumentum, utrum maximè propriè pertinet ad adjunctam.

90 Adjunctum

90 *Adjunctum non magis distribuitur in commune & proprium, quam subiectum, effectum, & causa.*

91 *Tempus est adjunctum.*

92 *Omnis unitas & identitas rerum inter se fluit ex affectione consentanea, vel ejusdem causæ, vel ejusdem effecti, vel ejusdem subiecti, vel ejusdem adjuncti.*

93 *Nullæ duæ sunt res, quæ non inter se & consentiant & dissentiant.*

94 *Consensio est prior dissensione.*

95 *Dissentanea sunt in dissensione & qualia.*

96 *Diversa generatim dicuntur, quæ non sunt eadem.*

97 *Speciatim diversa appellantur, quæ ita non sunt eadem, ut possint tamen aliquo modo esse eadem, id est, eidem attribui.*

98 *Diversa dissentunt non tantum ratione ratiocinante, vel conceptu nostro, sed etiam, ut loquuntur, ratione ratiocinariâ, vel ratione suâ.*

99 *Dissensio hæc rationis, est quod duæ res non sunt causæ ejusdem effecti, vel effecta ejusdem causæ, vel subiecta ejusdem adjuncti, vel adjuncta ejusdem subiecti.*

100 *Omnia diversa si considerentur in*

natura sua abstracta sunt *opposita*, exempli gratiâ: *hic formosus non est facundus*, sunt diversa: *forma non est facundia*, sunt *opposita*.

101 *Opposita* differunt non solâ ratione logicâ, sed etiam suâ naturâ vel essentiâ.

102 *Opposita* igitur non possunt convenire in uno objecto vel essentia.

103 *Opposita* igitur non possunt convenire eidem, secundum idem, ad idem, & eodem tempore.

104 *Opposita* non sunt opposita nisi ratione ejusdem.

105 *Disparata* non semper eodem gradu inter se opponuntur, sed eodem genere oppositionis.

106 *Omnia singularia seu individua* sunt *opposita disparata*.

107 *Individua* igitur differunt essentiâ aliter.

108 *Contraria* sunt tantum bina, non plura.

109 *Omnia* igitur *contraria*, qua *contraria*, sunt immediatè *contraria*, quia nullum tertium contrarium habent intercedens.

110 Illa quæ dici solent mediatè *contraria* sunt propriè *disparata*.

111 Illa etiam, quæ appellantur à quibusdam

busdam repugnautia, referri possunt ad disparata.

112 Contraria propriè sunt generalia, non singularia, exempli gratia, *hoc calidum, hoc frigidum*, non sunt propriè contraria, sed disparata participantia contrariorum naturam: sic, *hic pater, iste filius*, non sunt propriè relata, sed disparata cum relatione adjunctâ.

113 Affirmatio *tomini* non est axiomatis, sed est ratio alicujus rei positiva.

114 Affirmatio prior est negatione.

115 Non tantum accidentia, sed etiam substantiæ sunt inter se contrariae atque adversæ.

116 Relata sunt contraria, quia referuntur ad idem subjectum attributionis.

117 Omnis relatio integra constat ex duabus quasi partibus: respectu unius, relatum est causa, correlatum est effectum: respectu alterius, relatum est effectum, correlatum est causa: respectu utriusque sive totius, sunt inter se mutuo & causæ & effecti.

118 Omnis relatio est mutua.

119 In contrariis negantibus non sunt dux res, ut in affirmantibus, sed una & eadem res affirmatur & negatur.

120 Negatio hæc est ens rationis habens

bens fundamentum in re.

121 *Prout est ens rationis, habet vim & rationem argumenti.*

122 *Negatio hæc topica alia est à negatione axiomatica.*

123 *Simplex & mera negatio est negatio contradictionis.*

124 *Contradicentia sunt ómnia ; omnis contradictione complectitur sub se universa illa, quæ sunt, aut singi possunt.*

125 *Negatio contradicens est quasi genus eorum omnium quæ sub affirmatiōne non continentur.*

126 *Privatio est negatio cum aliquâ aptitudine ad affirmationem.*

127 *Habitus qui opponitur privationi est ens positivum, quod habetur vel haberi potest.*

128 *Habitus naturâ prior est privazione.*

129 *Nulla privatio est de essentia aliquis rei positivæ.*

130 *Prævantia acerrimè omnium inter se contrariantur.*

131 *Comparata naturâ sunt posteriora simplicibus.*

132 *Omnis enim comparatio instituitur cum respectu ad aliquod simplex argumentum.*

133 Comparata semper distinguntur ratione, sed non semper reipsâ.

134 Comparatio utrumque comparatum reddit æquè manifestum.

135 Omnis comparatio explicata redigi potest in contractam, & omnis contracta in explicatam.

136 In explicata comparatione ~~æquæ~~ ~~ma-~~ritas continet argumentum, & ~~et~~ ~~ab~~ ~~or~~ thema vel illud aliquid quod arguitur.

137 Omnis comparatio est vel in quantitate vel in qualitate.

138 Quantitas & qualitas Logica conuenit omni enti & non enti.

139 Paria sunt æqua, eandem habent mensuram quoad gradum, vel essentiaz, vel affectionis.

140 Imparia sunt quæ diversam habent mensuram.

141 Paritas vel imparitas rei vel rationis, vel probabilitatis non distinguuntur quoad rationem Logicæ comparationis.

142 A majore ad minus, si quantitas probabilitatis intelligatur, semper negative concluditur.

143 A minore ad majus, si quantitas probabilitatis intelligatur, semper concluditur affirmatè.

144 Similia, & cætera etiam compara-

ta, quamvis sunt facta, possunt arguere res veras.

145 Similitudo non tantum illustrat, sed etiam probat.

146 *Fabulae, apologi, parabole, nihil aliud sunt, quam similitudinum propositiones.*

147 In similitudine disjunctâ sunt quatuor termini re ipsa distincti; in similitudine continuâ sunt quatuor termini ratione tantum distincti.

148 Eadem arguendi affectio est in argumentis ortis, quæ fuit in primis, sed non eodem modo.

149 *Orta argumenta* perioda sunt ad id quod arguant, sicut prima unde oriuntur, quoad essentiam, non quoad modum.

150 In *conjugatis* & in *notatione* tota ratio nominum continetur.

151 In *conjugatis* non est propriè *conjugatio* rerum sed nominum.

152 *Conjugata* oriuntur semper ex argumentis consentaneis.

153 Primum illud, vel *jugum*, quo inter se devincta sunt *conjugata*, est illud *rationis*, quod habent inter se commune.

154 *Conjugata* propriè sunt abstractum, concretum, & modus agendi.

155 *Abstractum* natura prius est concreto.

156

156 *Abstractum est forma concreti.*

157 *Concretum formam continet cum subiecto ipsius, quod ab ipsa denominatur.*

158 *Abstracta sunt genera vel species abstractorum, & concreta concretorum.*

159 *Omnis abstractio est ultimata, id est, non potest resolvi in abstractius aliquid: idem est, ac si dicas, non datur abstractum abstracti.*

160 *Posito abstracto ponitur concretum; posito concreto ponitur abstractum; posito modo ponitur & abstractum & concretum; sed posito abstracto & concreto non statim ponitur modus.*

161 *Omne nomen non admittit notationem, sed illa nomina, & sola, quæ certo consilio fuerint imposta.*

162 *Notatio arguit nomen, & nomen arguit notationem.*

163 *Omnis affectio oria, quæ est realis, pertinet vel ad distributionem vel ad definitionem.*

164 *Omnis distributio & omnis definitio debet esse reciproca.*

165 *Distributio oritur, partim ex consentaneis, partim ex dissentaneis.*

166 *Accuratissima distributio est dichotomia, quia ibi est summa consensio & summa dissensio.*

167

167 Doctrina de toto & partibus non est separanda à doctrina de distributione.

168 Distributio passivè pertinet ad totum, activè ad partes.

169 Omne distributum est totum.

170 Nonne totum est distributum vel actu vel potentia.

171 Nonne totum est majus qualibet sua parte.

172 Totum & omnes partes simul sumptae sunt re ipsa idem, quamvis different ratione.

173 Nullum totum est, quod unicā parte constat.

174 Totum continet partes singulas, ut majus quid; omnes, ut æquale & idem.

175 Quicquid habet affectionem communem ad varia, prout ita consideratur, est totum.

176 Quæcunque inter se opponuntur sub affectione communi ad unam, prout ita considerantur, sunt *partes*.

177 *Integrum* accipit essentiam à membris.

178 Nonne membrum confert partem materiæ, partem formæ, integro.

179 *Integrum* non prædicatur de membro.

180 Quicquid affirmatur de membro, affirmatur

affirmatur etiam de integro secundum partem.

181 Posito integro perfecto ponuntur omnes ejus partes.

182 Posito integro imperfecto ponuntur omnes partes principales.

183 Sublata parte principalis, tollitur integrum.

184 Sublata parte qualibet, tollitur perfectio integri.

185 Pars quæ dicitur singularis, quæ talis, est potius *species* quam membrum.

186 *Genus* est totum.

187 Ipsa natura generis simpliciter considerata, sine universalitate, est pars.

188 *Genus* & *universale* idem sunt.

189 *Genus* existit extra intellectum.

190 *Genus* non existit extra suas species.

191 *Genus* nihil aliud est quam communis illa natura, quæ variis rebus inest.

192 Quicquid *essentiale* affirmatur & negatur de genere, affirmatur etiam & negatur de specie.

193 Sublato genere tollitur species.

194 Posito genere ponitur aliqua species.

195 Posita specie necessariò ponitur *genus*.

196 Quicquid affirmatur & negatur de specie, etiam affirmatur & negatur de genere particulariter.

197 Individua sunt species specialissimæ.

198 Quod proximè prædicatur de individualiis est genus.

199 Nulla species, quâ species, est prædicabilis sed tantum surjicibilis.

200 Eadem res potest esse genus respectu inferiorum & species respectu superiorum.

201 Dantur legitimæ distributiones, quæ neque sunt integri in membra, neq; generis in species.

202 Omnis legitima distinctio est distributio.

203 Distinctionis partes referuntur ad argumenta dissentanea, sed tota distinctio ad distributionem.

204 Distributio subjecti in adjuncta, & aliæ distributiones ejusdem generis, non sunt imperfectæ distributiones, sed in suo genere perfectæ.

205 Distinctio vocis ambiguæ pro varietate rerum quas significat, est distributio adjuncti in sua subjecta.

206 Distinctio rei per varia nomina est distributio subjecti in sua adjuncta.

207 Idem argumentum primum potest esse & totum & pars respectu ejusdem, si vario modo consideretur.

208 Quicquid perfectè definiatur, est species.

209 *Definitio* ergò per distributionem investigatur, & ordine doctrinæ sequitur distributionem.

210 Per definitionem respondetur ad questionem, quid sit res.

211 Per definitionem etiam explicatur qualis sit res, quoad qualitatem essentialem.

212 quicquid essentiale reperitur in definito, debet etiam in definitione contineri.

213 Materia & forma definiti explicantur in definitione per genus & differentiam.

214 *Definitio* & *definitum* sunt re ipsa unum, ratione tantum differunt.

215 Omnis definitio debet esse perspicua & brevis.

216 Genera generalissima & species specialissimæ non possunt perfectè definiri.

217 Quod non est compositum, non potest perfectè definiri.

218 Genus in definitione est membrum.

219 Accidentis definitio explicari solet

let per genus, subjectum, & causam efficientem, quoniam essentia ejus pendet ab istis.

220 Actio definitur per genus, objectum, causam & modum.

221 Relatum definitur per correlatum, addito genere, & fundamento, si sit.

222 Quæcunque argumenta in descriptione ponuntur, pertinere debent ad essentiam rei aliquo modo explicandam.

223 Omnis definitio & descriptio debet esse reciproca.

224 *Testimonium* respectu testis est effectum, respectu rei testificatæ simpliciter consideratum, est adjunctum; prout in se solo consideratur, non est argumentum sed axioma; prout adhibetur ad fidem alicui rei faciendam, est argumentum artificialie.

225 In artificialiter arguit quia vim arguendi neque habet à se, ut argumenta prima: neque in se, ut argumenta orta; sed per relationem quandam ad alia argumenta.

226 *Testimonium* separatum ab omnibus aliis artificialibus argumentis nihil valet.

227 Vis illa per quam *testimonium* valet, est *authoritas* *testantis*.

228 *Authoritas* *testis* pendet ex illa *scientia*

scientia, quam habet de re testificanda,
& veritate in sententia ferenda.

229 Divinum igitur testimonium est
firmissimum.

230 Humanum per se non multum va-
let, nisi in quæstionibus quibusdam de
facto.

231 Testimonium potest esse falsum,
ubi res testata est vera.

232 Assensus, qui præbetur testimonio,
propriè dicitur *fides*, prout distinguitur à
scientia.

233 Secunda pars Logice maximè
propriè dicitur *Dispositione*.

234 Argumenta inventionis non ha-
bent usum nisi in Dispositione.

235 Omnis dispositionis fructus est
vel judicium vel memoria.

236 In axiome judicium fertur sine
discursu.

237 Axioma igitur propriè declarat,
non probat.

238 Axioma non est primò in verbis
neque propriè in mente, sed in rebus.

239 Non igitur tam rectè dicitur pro-
positio, enuntiatio, & similia, quam axi-
oma.

240 In omni axiome duo saltem sunt
argumenta, quæ sunt membra Axiomatis.

241 Forma axiomatis est vinculum seu copula, vel ipsa dispositio horum argumentorum.

242 Illud in axionate dicitur *thema*, quod ex proposito disponentis arguitur, quæ maxima ex parte est pars antecedens vel subjectum; partis enim consequentis, sive prædicati, est lucem alteri parti inferre, & non recipere ab aliâ.

243 Vinculum non est distinctum membrum axiomatis, sed est formalis ratio ipsius dispositionis.

244 Affirmatio, negatio, veritas, falsitas, sunt affectiones vel adjuncta axiomaticis.

245 Affirmatio & negatio naturâ antecedit veritatem & falsitatem rei.

246 Affirmatio est prior negatione, ut habitus privatione.

247 Affirmatio est conjunctio argumentorum: negatio est disjunctio argumentorum.

248 Argumenta affirmantia possunt in axiome negari; & argumenta negantia possunt in axiome affirmari.

249 Affirmatio & negatio non dependunt ex argumentorum naturâ, sed ex eorum dispositione vel vinculo.

250 Particulæ exclusivæ non efficiunt axio-

axioma negatum, sed negationem inferunt in aliquam partem axiomatis.

251 Interrogationes, quæstiones, & orationes omnes, vel imperantes vel optantes, sunt axiomata, & semper vel affirmantur vel negantur.

252 Argumentum potest affirmari & negari, ita ut maneat idem axioma.

253 Cum idem axioma affirmatur & negatur, est contradic̄tio axiomatica.

254 In contradictione idem debet esse antecedens, idem consequens, servatis legibus oppositionis, eidem, secundum idem, ad idem, & eodem tempore.

255 Veritas & falsitas propriè convenientiunt axiomati, non argumentis.

256 Veritas est congruentia axiomatice dispositionis cum affectione rerum dispositarum quam habent inter se.

257 Axioma falso est, cùm in dispositione non servatur affectio, quam res habent inter se.

258 Veritas illa, quæ dicitur moralis, est congruentia verborum cum mente, & consistere potest cum axiomate falso.

259 Contingentia & necessitas penent ex naturâ argumentorum, quæ disponuntur; non ex certitudine quæ critur ex circumstantia aliqua temporis.

260 Axioma igitur contingens potest esse certissimæ veritatis, sed non propriè necessariæ.

261 Axiomatis contingentis nulla datur scientia propriè dicta, sed opinio.

262 Axioma necessarium est perpetuæ veritatis, cum impossibilitate falsitatis.

263 Quæ raro contingunt, & quæ maximâ ex parte contingunt, æquè constituunt axioma, atque illa quæ sunt medie contingentia.

264 Axioma potest esse ~~etiam~~ ~~per se~~ universale, licet non sit universale.

265 Nullum axioma est primæ veritatis, quod non est ~~etiam~~ ~~per se~~ universale.

266 Inanes repetitiones & confusio non potest vitari, nisi leges istæ serventur in arte tradenda.

267 Omnis propriæ dictæ scientia fluit ab axiome necessario.

268 Unica distributio axiomatis in species qua est, vel est simplex vel compositum.

269 In axiome simplici unum disponitur cum uno.

270 Vinculum axiomatis simplicis est in verbo.

271 In verbo etiam continetur aliquando totum argumentum consequens.

272 Simplici axiome quodlibet argumentum

mentum potest disponi, exceptis plenis
comparationibus & distributionibus.

273 Universalitas & specialitas perti-
nent tantum ad axioma simplex, non ad
compositum.

274 Nullum datur axioma re ipsa inde-
nitum, sed tantum verbis.

275 In axiomate generali argumentum
antecedens est genus.

276 Axioma potest esse generale sine
signo generali, quale est *omne, nullum, &c.*

277 In axiomate particulari antecedens
argumentum est species determinata.

278 In axiomate proprio antecedens
argumentum est species specialissima de-
terminata.

279 Axiomata collectiva (ut exempli
causa, *omnes Apostoli fuerunt duodecim*)
sunt propria.

280 Antecedens commune præcise &
rationaleiter acceptum, sit singulare, ut e.
animal est genus, Hoc axioma non est
generale, sed proprium.

281 In composito axiomate sunt sem-
per plura verba, vel expressa, vel intellecta

282 Datur axioma compositum sine
conjunctione grammatica.

283 Dantur axiomata composita, quæ
non possunt in duo vel plura simplicia re-
vi.

284 Sunt tres modi copulati axiomatis,
 1. ubi **conjunction** copulativa antecedit,
 2. ubi sequitur, 3. ubi & antecedit & se-
 quitur. -

285 Axioma copulatum verum non est,
 nisi omnes partes sint veræ, sed falsum est,
 ex una parte falsa.

286 Contradicitur axiomati copulato
 per negationem unius partis magis dire-
 cte quam per negationem omnium.

287 Contradiccio in axiomate compo-
 sito semper dividit verum à falso.

288 Affirmatio & negatio omnium
 partium axiomatis compositi non semper
 dividit verum à falso.

289 *Cicerofuit neque rex, neque dicta-
 tor,* est axioma copulatum non propriè
 negatum, sed affirmatum.

290 In omni axiomate connexo conse-
 quens in antecedentis virtute constituitur.

291 Antecedens non semper est causa
 consequentis, sed consequentia.

292 Consequens antecedentis verita-
 tem semper consequitur.

293 In axiomate connexo utraque
 pars potest esse vera, ita ut totum axioma
 sit falsum, ut *si Socrates est Atheniensis,
 tum est Philosophus.*

294 Utraque pars potest esse falsa, ita ut
 axio-

axioma sit verum: ut si Socrates est leo,
est etiam quadrupes.

295 Ex vero nil nisi verum sequitur.

296 Ex falso supposito sequitur s^æpe
verum, sed nunquā ex vero sequitur faliūm.

297 Connexum axioma nihil absolutè
ponit de antecedente vel consequente par-
te, sed infert consequentem partem ex
antecedente supposita.

298 Omne axioma connexum, quod est
absolutè verum, est etiam necessarium: ne-
cessitas hæc est *necessitas consequentia* non
consequentis.

299 Necessitas hæc consistere potest
cum contingentia & antecedentis, & con-
sequentis, imò cum falsitate & impossibi-
litate.

300 Axiomata illa connexa quæ non
sunt necessaria sed tantum probabilia, vel
sunt falsa, vel simplicis tantum continent
veritatem.

301 Relationes temporis & loci, si ge-
neraliter accipiantur, vim habent axiomati-
cis connexi.

302 Propositiones exceptivæ aliquando
continent unum axioma connexum, ali-
quando duo.

303 Contradicitur axiomati conexo
propr^æ per negationem consequentiaz.

304 In discreto axiomate non disponuntur argumenta consentanea.

305 In discreto axiomate disponuntur opposita, sed non per conjunctionem, quæ propriè dicitur discretiva, sed per adversativam conjunctionem, ut *Socrates non est lapis, sed homo.*

306 In axiomate discreto maxime propriè disponuntur adversa.

307 In axiomate discreto una pars affirmatur, & altera pars vel expressè vel simplicè negatur.

308 Ad veritatem discreti axiomatis sequitur, ut utraque pars sit vera.

309 Per discretum axioma contradicuntur & copulato axiomati, & connexo.

310 In disjuncto axiomate disponuntur propriè argumenta opposita.

311 In disjuncto vero & proprio axiomate una pars debet esse vera, & unica.

312 Itaque semper falsum est vel inoptum axioma disjunctum, cùm omnes partes non solum sunt falsæ, sed etiam veræ.

313 Disjunctum axioma potest esse necessarium ubi nulla pars est necessaria.

314 In eadem sententia commiscentur aliquando varia axiomata.

315 Axioma distributum est pars.

• **315** copulatum , partim disjunctum.

316 Syllogismus inservit axiomati.

317 In Syllogismo judicium non fer-
ur, sed per Syllogismum in axiomate.

318 Nullus est discursus aut conse-
quentia determinata & necessaria, præter-
quam in Syllogismo.

319 Omnis Syllogismus legitimus est
necessarius quoad formam.

320 Necessitas & contingentia non
pertinent ad Syllogismi doctrinam, sed
ad axiomata & argumenta.

321 Enthymema est Syllogismus, cui
altera propositio deest.

322 Inductio est enthymema partes
numerans ad constituendum totum.

323 Dilemma est Syllogismus dupli-
catus.

324 Sorites est Syllogismus ex grada-
tione multiplicatus.

325 Syllogismus peccans in forma
non est Syllogismus.

326 Syllogismus non currit quatuor
edibus.

327 Ex omnibus negatis & omnibus
particularibus nihil concluditur.

328 Nihil ponendum est in conclusi-
one, quod non fuit in præmissis.

329 Non varix tantum voces, sed &

variis sensus ejusdem vocis varia consti-
tuunt argumenta.

330 Tertium argumentum non ingre-
ditur conclusionem.

331 Syllogismus simplex confici po-
test ex axiomatis compositis.

332 In Syllogismo simplici tota pars
consequens questionis disponitur in pro-
positione, pars antecedens in assumptione.

333 Modi Syllogismi simplicis melius
explicantur per quantitatem & qualita-
tem axiomatum, quam per illa vocabula
Barbara Celarent, &c.

334 Onnis Syllogismus simplex, si
sit legitimus, est in aliqua trium figura-
rum vel specierum.

335 Tot sunt figuræ quo sunt dispo-
sitiones tertii argumenti, ad necessarium
concludendum.

336 Illa dispositionis forma est vera
qua in qualibet materia suppositis præ-
missis necessariò concludit.

337 Syllogismus contractus vel tertii
figura dispositionem habet omnium sim-
plicissimam, clarissimam & facillimam.

338 In ista figura tertium argumen-
tum antecedit, tum in propositione, tum
in assumptione: assumptio est affirmatio
conclusio particularis.

339 Si particularis conclusio sit pluralis numeri, cum singularis tantum fuit in premissis, tum syllogismus est falsus.

340 Expositorius qui dicitur Syllogismus, cuius tertium argumentum est res singularis, pertinet ad istam figuram.

341 In explicato Syllogismo, vel in prima & secunda figura, propositio nunquam debet esse particularis, conclusio est particularis aut propria, si ulla pars antecedens talis fuerit.

342 In primo explicato vel secunda figura, tertium argumentum est consequens pars propositionis & assumptionis: conclusio semper negatur cum altera parte antecedentis.

343 In secundo explicato vel prima figura tertium argumentum est antecedens pars propositionis, consequens assumptionis: assumptio hic semper affirmatur, vel formaliter, vel virtualiter.

344 Syllogismus compositus non potest semper revocari ad unum simplicem.

345 In Syllogismo composito proposicio est semper axioma compositum & affirmatum.

346 Nullus Syllogismus compositus est discretus aut copulatus, sed tantum connexus aut disjunctus.

347 Axioma copulatum negatum vim habet axiomatis disjuncti ex parte, atque adeò ingreditur unum modum syllogismi disjuncti.

348 Contradiccio in Syllogismo compolito semper debet dividere verum à falso

349 In connexo Syllogismo nunquam assumitur consequens, aut tollitur antecedens in assumptione, sed vel assumitur antecedens, vel tollitur consequens: in conclusione nunquam concluditur antecedens, vel tollitur consequens.

350 In disjuncto Syllogismo assumitur vel tollitur alterutra pars disjunctionis.

351 In disjuncto Syllogismo variis sèpè termini unum constituunt argumentum.

352 Methodus est ars memorie.

353 Methodus est propriè axiomatum, non argumentorum aut Syllogismorum; quia tamen axiomatum natura pendet ab argumentis, idcirco Methodus ab ipsis pendet.

354 Methodus non magis est discursus quam axio na, sed Syllogismi discursus inservit utrique.

355 Homogeneitas, quæ requiritur in methodo, non est partium axiomatis, quam lex *κατ' αὐτὸν* imperat, sed integrorum axiomatum, quæ ad eundem finem & disciplinam debent spectare. 356

356 **Ordo axiomatum sequitur ordinem rerum quem habent in natura sua.**

357 **In Methodo $\alpha\beta\gamma\delta\epsilon\eta\tau\alpha$, non observatur ordo dignitatis, neque ordo existentiae realis, sed ordo effientiae & claritatis.**

358 **Quod clarius est & universalius illud debet præcedere.**

359 **Generalia generaliter & semel debent doceri.**

360 **Integrum definitur ante membrum, partim quia communius est, partim quia finis rationem habet, quò omnia membra referuntur.**

361 **Methodus accurata est unica.**

362 **Resolutio & compositio sunt quasi partes hujus methodi.**

363 **Methodus prout accommodatur ad homines vel movendos, vel fallendos, vel deleandos, nullam certam habet regulam.**

364 **In oratione & similibus exercitiis duæ partes sunt necessariz, propositio causæ & ejusdem confirmatio, cæteræ omnes sunt arbitrariz, prout auditorum dispositio, & dicentis prudentia sese habebant.**

FINIS